

Les últimes lletres

RETRAT NOVAIORQUÈS

GABRIEL PLANELLA,
NY, obert tota la nit.
Edicions de la Magrana, 1997.
59 pàgines.

Després d'una primera lectura ràpida podríem dir que el llibret que tenim a les mans és l'evocació lírica d'una estada a la imponent ciutat de New York. Llegits amb més atenció ens adonem que els poemes de Planella retraten, a més, la vida i el paisatge d'una ciutat que reflecteix com cap altra les contradiccions de la societat present on, per exemple, conviuen el luxe amb la misèria: *El Citysipre sembla una nau / a punt de ser enlairada. / Les entrades del metro / s'omplen d'orats i sense casa.* («350, 7th. AVENUE, W.»). Tot i això, no només hi ha un intent de reflectir aquesta mostra a escala de la societat. El plantejament constant de contrastos entre persones, situacions, espectacles i classes socials, en el si de la vida quotidiana és una manera d'obligar el lector a reflexionar.

A través de metàfores agudes i que vessen de significats, anem veient Manhattan, *un mercant amb pilons de contenidors*; Times Square, *un àlbum de models anorèxiques amb posats indolents*; els *espadats inoxidables* de l'Empire State... Però, tot i la importància del paisatge urbà, també hi ha lloc per als seus habitants: «stripers», rodamons, jueus, musulmans, noctàmbuls... Tot plegat, ho trobem barrejat tal com es troba al carrer on comparteixen espai –entre d'altres– rics i pobres, hispans i xinesos, les últimes tecnologies amb formes de vida pròpies del tercer món.

I això no és tot, al mig d'aquest panorama bigarrat, trobem esquitxos d'intimitat, racons per als sentiments, per a l'amor i l'amistat. És el cas de poemes com «Alba», «Hotels» o «Des de Greenwich Village», on l'entorn urbà es barreja amb els sentiments de l'autor i amb les sensacions que hi experimenta.

Finalment, només queda lloar l'estructura dels versos que, deslligats de tota formalitat mètrica o rimada, mantenen el ritme adient per a cada situació. Sap ser lent i pesat en la descripció de la pobresa i els contrastos més xocants, però vigorós parlant de la majestuositat dels gratacels. És, de fet, un llibret de lectura ràpida i amena que ofereix múltiples possibilitats: una per a l'enamorat de New York que busca tornar a sentir-se passejant per la ciutat, una altra que convida a la reflexió social o una altra –i no pas la darrera ni la menys meritòria– per a qui vulgui, simplement, deixar-se endur per la musicalitat compassada dels versos.

David Prats Vidal

EL MÓN A TRAVÉS D'UN VIDRE

ANTONI PUIGVERD,
Hivernacle.
Edicions de la Magrana (Col·lecció Cotlliure, 29).
Barcelona, 1997, 51 pàgines.

El poema *Hivernacle* que encapçala el llibre d'Antoni Puigverd diu: *Els ulls de Déu / encerclen com un plàstic: / s'escalfa l'aigua / i germinen els somnis / que es podriran a plaça.* Els ulls de Déu (o els del poeta) miren sense ser vistos mentre interpreten el món que és objecte de la seva observació. Darrere la interpretació d'un paisatge, un fet o una sensació, sempre hi ha la presència d'un subjecte que ha d'acceptar la limitació o la grandesa de només poder observar indirectament a través d'una finestra, un escafandre o unes ulleres, o bé mirant esbiaixadament pel retrovisor. Les tres parts d'*Hivernacle*, titulades *retrovisor*, *escafandre* i *ulleres*, ens avisen, doncs, independentment de les característiques que pren l'observació a cada una de les parts, que en els poemes d'aquest llibre el jo contempla més que no actua.

Deixant de banda els temes i les interpretacions del llibre, a *Hivernacle* hi ha tota la sensorialitat, tota l'acidesa i tot el lèxic, absolutament personalitzat i ric, inconfusible, que Antoni Puigverd ha anat escampant al llarg dels seus articles periodístics i als seus anteriors llibres de poemes. Les composicions, condensades del món literari que ha configurat l'autor, enlluernen més que mai amb les seves allaus d'imatges encadenades, però sobretot sorprenen per les metàfores dissonants capaces de convertir uns versos que podrien ser prototipus de la difícil mediocritat àuria en una explosió que desequilibra magistralment el poema; n'és un bon exemple el començament de *Rosa de desembre*: *A la terrassa, el vent mou una flor opulenta, / una rosa d'hivern que ha trigat molt a fer-se / i ara exhibeix els pètals, com una gran matrona, / amb els pits cuirassats, perfums i sedes grasses.* El recull, a més, ofereix sorpreses iròniques i juganeres com la transformació de *deca-síl·labs* en prosa a poemes com *Hotel de carretera*: *I va fugir. Molt lluny. Com si l'exili pogués alliberar-lo de la culpa, del pes que arrossegava a totes bandes.* Aquests trets d'*Hivernacle* confirmen que, tal com s'advertia a *La migranya del faune*, el poeta ha abandonat definitivament el *Curset de natió*.

És anecdòtic destacar que el recull de poemes *Hivernacle*, suggestiu i sensual, de lectura altament recomanable, va guanyar la *Flor Natural* dels Jocs Florals de Barcelona de 1997, perquè l'únic que ha d'interessar al lector és degustar-lo lentament, assaborint amb intensitat cada paraula i cada imatge.

Jordi Cornellà Detrell